

ส่วนที่ ๑

บทนำ

๑. ที่มา

๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ (๒) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการสนับสนุน ให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับมาตรา ๘๔ (๘) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ คือ ค้ำครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรกรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสภาเกษตรกร เพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร และมาตรา ๘๔ (๑๔) รัฐต้องส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมาตรา ๘๕ (๒) กำหนดให้รัฐดำเนินการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดิน เพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง โดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

๑.๒ ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) มุ่งในการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” โดยมีแนวทางไปสู่เป้าหมาย คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้า ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

๑.๓ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ตามแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ โดยทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ร่วมกันพิจารณาภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนในแต่ละระดับ รวมทั้งนำนโยบายสำคัญ และสถานการณ์สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารของกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ มากำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานในการขับเคลื่อนภารกิจให้ได้ผลลัพธ์ตามที่กำหนด ตลอดจนพิจารณาความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดิน ควบคู่กับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนปฏิบัติการฯ จะเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานของ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารในการกำกับ ดูแล และติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ในแต่ละผลผลิตให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารราชการแผ่นดินในภาพรวม เพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับชาติร่วมกันต่อไป

๒. ทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่

เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) แผนพัฒนาภาค พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ นโยบายรัฐบาล นโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงกำหนดกรอบแนวคิดหลักในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด โดยมุ่งเน้นให้มีความเชื่อมโยง สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาในระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)^๑ มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับ ศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ โดยมีความเกี่ยวข้องด้านการเกษตร ๕ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๐๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (๐๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (หลัก) (๐๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (๐๕) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (๐๖) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ การประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

- ๑) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
- ๒) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
- ๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
- ๔) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
- ๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
- ๖) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๓) ประเด็นการเกษตร (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)^๒ โดยในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการเกษตร จะให้ความสำคัญกับการยกระดับการผลิตให้เข้าสู่คุณภาพมาตรฐาน ความปลอดภัย การใช้ประโยชน์จากความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของสินค้าเกษตร รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ ในแต่ละพื้นที่ การพัฒนาสินค้าเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับสินค้าเกษตร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตและการจัดทำฟาร์ม นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนและ ส่งเสริมการพัฒนาระบบนิเวศของภาคเกษตร เพื่อเสริมสร้างให้การพัฒนา มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง ประกอบด้วย ๖ แผนย่อย โดยสรุป ดังนี้

^๑ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๑, ตุลาคม). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐).

^๒ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๒, เมษายน). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐).

๒.๒.๑ แผนย่อยเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา นวัตกรรม และเทคโนโลยีการพัฒนาระบบการผลิตและบรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย

๒) ส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับความสามารถของเกษตรกรและชุมชนในการพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

๓) สร้างอัตลักษณ์หรือนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดให้กับสินค้า รวมทั้งการสร้าง ความแตกต่างและโดดเด่นของสินค้าในแต่ละท้องถิ่น และสร้างตราสินค้าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ตลอดจนเชื่อมโยง ไปสู่ภาคการผลิตอื่น

เป้าหมาย สินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (เฉลี่ยร้อยละ)

๒.๒.๒ แผนย่อยเกษตรปลอดภัย ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) สนับสนุนการบริหารจัดการฐานทรัพยากรทางเกษตรและระบบการผลิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

๒) พัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยและระบบการตรวจรับรองคุณภาพ จากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือในระดับต่างๆ พัฒนาคุณค่าทางโภชนาการของสินค้าเกษตรและอาหาร และพัฒนาระบบ การตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับกับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ

๓) ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกร ชุมชน ท้องถิ่น รวมถึงผู้ประกอบการ ให้สามารถผลิต สินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐาน และส่งเสริมการวิจัยพัฒนาสินค้า

๔) สร้างความตระหนักรู้ของผู้ผลิตและผู้บริโภคถึงความสำคัญของความปลอดภัย และการส่งเสริมด้านการขยายตลาดการบริโภคสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย

๕) สนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีชาวบ้าน ควบคู่การขยายตลาดเกษตรอินทรีย์ ทั้งในและต่างประเทศ

เป้าหมายที่ ๑ สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรปลอดภัย (เฉลี่ยร้อยละ)

เป้าหมายที่ ๒ ผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยของไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้น

ตัวชี้วัด ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร

๒.๒.๓ แผนย่อยเกษตรชีวภาพ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และ เชื้อจุลินทรีย์

๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิต การแปรรูป และการพัฒนาสินค้าเกษตรและ ผลิตภัณฑ์จากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ ยกระดับให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจ การเกษตรขนาดกลางและเล็ก และสนับสนุนให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ในอุตสาหกรรม และพลังงานที่เกี่ยวข้อง กับชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของ สภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ มุ่งแปรรูปเพื่อป้อนในตลาดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สินค้าประเภท โภชนาเภสัช ผลิตภัณฑ์ ประเภทเวชสำอาง และผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องสำอาง

๔) ส่งเสริมการทำการตลาดผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากเกษตรชีวภาพ ตลอดจนประโยชน์และสรรพคุณของสมุนไพรไทย

เป้าหมายที่ ๑ สินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด อัตราการขยายตัวของมูลค่าของสินค้าเกษตรชีวภาพ (เฉลี่ยร้อยละ)

เป้าหมายที่ ๒ วิสาหกิจการเกษตรจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดตั้งทุกตำบลเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด จำนวนวิสาหกิจการเกษตรขนาดกลางและเล็ก และผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ

๒.๒.๔ แผนย่อยเกษตรแปรรูป ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) ส่งเสริมการพัฒนาและใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรที่เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการแปรรูปในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้อง

๒) ส่งเสริมการแปรรูปโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพในการแปรรูป สร้างความแตกต่าง และเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร

๓) สนับสนุนการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิตหลังการเก็บเกี่ยว และการแปรรูป

๔) ส่งเสริมการสร้างตราสินค้า และขยายช่องทางการตลาดด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างเครื่องหมายทางการค้าและการปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

เป้าหมาย สินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด อัตราการขยายตัวของมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์ (เฉลี่ยร้อยละ)

๒.๒.๕ แผนย่อยเกษตรอัจฉริยะ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) ส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรแห่งอนาคต

๒) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร การจัดการภาคเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม องค์ความรู้ด้านการผลิตและการตลาด การใช้ประโยชน์ จากเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล ฐานข้อมูลสารสนเทศทางการเกษตรต่างๆ

๓) สนับสนุนและส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

เป้าหมายที่ ๑ สินค้าที่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด มูลค่าสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ (เฉลี่ยร้อยละ)

เป้าหมายที่ ๒ ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด ผลผลิตต่อหน่วยของฟาร์มหรือแปลงที่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่/อัจฉริยะ (เฉลี่ยร้อยละ)

๒.๒.๖ แผนย่อยการพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) เพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการฐานทรัพยากรทางการเกษตร อนุรักษ์และรักษาฐานทรัพยากรทางการเกษตรที่สำคัญ การคุ้มครองที่ดินการเกษตร การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร และการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม

๒) สร้างความมั่นคงอาหารให้กับครัวเรือนเกษตรกรและชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนทางการเกษตรของท้องถิ่น ส่งเสริมการทำการเกษตรตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้หน่วยงานของ รัฐหรือท้องถิ่นในพื้นที่มีบทบาทดำเนินการให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารในมิติต่างๆ รวมถึงการดูแลโภชนาการของ ประชาชนในทุกช่วงวัย สร้างเสถียรภาพด้านรายได้ของเกษตรกรและประชาชน การมีมาตรการรองรับสำหรับผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงสินค้าเกษตรและอาหารได้อย่างทั่วถึง และการติดตามการเปลี่ยนแปลงของราคาอาหาร และผลกระทบ

๓) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และการเฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตร ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรที่มีมาตรฐานและครบวงจร ทั้งเรื่องเกษตรกร ข้อมูล อุปสงค์และอุปทานสินค้าเกษตรที่มุ่งเน้นการตลาดนำการผลิต ข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรม ข้อมูลมูลค่าสินค้าเกษตร การพัฒนาระบบติดตามเฝ้าระวังและวางระบบเตือนภัย กลไกการจัดการปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์ในมิติต่างๆ ทั้งในด้านอุปสงค์และอุปทาน รวมทั้งให้เกษตรกรและผู้ใช้ประโยชน์สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ตลอดจน เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ วิเคราะห์แนวโน้มการผลิตสินค้าเกษตร

๔) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาด้านการผลิตและด้านการตลาดของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ สนับสนุนการขยายเครือข่าย ธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ สนับสนุนให้มีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนภายใต้เงื่อนไขที่ผ่อนปรนมากขึ้น และมีกลไกในการดูแลให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอย่างแท้จริง

๕) วิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนภาคเกษตร สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยพื้นฐาน รวมถึงการวิจัยเชิงประยุกต์ในด้านต่างๆ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตและการตลาด เทคโนโลยีดิจิทัล และข้อมูลสารสนเทศ

๖) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ ยกระดับการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค จัดให้มีระบบการตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรอย่างเพียงพอ มีขั้นตอนการตรวจสอบที่รวดเร็ว และมีราคาเหมาะสม รวมถึงการวางระบบตรวจสอบย้อนกลับ

๗) ส่งเสริมด้านการตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์การเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือ ต่างๆ ในการส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่างๆ

๘) อำนวยความสะดวกทางการค้าและพัฒนาระบบโลจิสติกส์การเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็วและไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมทางการค้า และเตรียมความพร้อมของสถานที่เก็บรวบรวม/รักษาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร ที่ได้คุณภาพและมาตรฐาน

เป้าหมายที่ ๑ ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด มูลค่าผลผลิตสินค้าเกษตรต่อหน่วย (เฉลี่ยร้อยละ)

เป้าหมายที่ ๒ สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย) ที่ขึ้นทะเบียน กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐานเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกร) ที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีความเข้มแข็งในระดับมาตรฐาน (เฉลี่ยร้อยละ)

๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ^๓

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ได้วางกรอบการพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปี มุ่งหมายที่จะเร่งเพิ่มศักยภาพของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงและเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้ง การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ทั้งนี้ได้กำหนดเป้าหมายหลักจำนวน ๕ ประการ ประกอบด้วย การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน และการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ เพื่อการทอดเป้าหมายหลักไปสู่ภาพของการขับเคลื่อนที่ชัดเจนในลักษณะของวาระการพัฒนา (Agenda) ที่เอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานและหลายภาคส่วนในการผลักดันการพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนดหมุดหมายการพัฒนาจำนวน ๑๓ ประการ ซึ่งหมุดหมายการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร ได้แก่ หมุดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ พบว่า มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ จำนวน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ๒) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ๓) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และได้กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับหมุดหมาย ดังนี้

เป้าหมายที่ ๑ มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น

ตัวชี้วัดที่ ๑.๑ ผลผลิตมวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเดบิต ร้อยละ ๔.๕ ต่อปี

ตัวชี้วัดที่ ๑.๒ รายได้สุทธิต่อครัวเรือนเกษตรกร ไม่ต่ำกว่า ๕๓๗,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๑.๓ พื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐ ล้านไร่ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ พื้นที่เพาะปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมลดลงร้อยละ ๑๐ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

เป้าหมายที่ ๒ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการ เพื่อคุณภาพ ความมั่นคงอาหาร และความยั่งยืนของภาคเกษตร

ตัวชี้วัดที่ ๒.๑ ภาคเกษตรมีผลผลิตภาพการผลิตรวม (TFP) เฉลี่ยร้อยละ ๑.๕ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๒.๒ มีตลาดกลางสินค้าเกษตรภูมิภาคในภาคเหนือ ๒ แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒ แห่ง ภาคใต้ ๒ แห่ง ภาคกลาง ๑ แห่ง และภาคตะวันออก ๑ แห่ง เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๒.๓ น้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำทั้งประเทศมีปริมาณอย่างน้อย ๔๐,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๒.๔ ระบบชลประทานมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๗๕ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๒.๕ เกิดการใช้น้ำซ้ำในพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทาน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๒.๖ พื้นที่ที่สามารถลดความเสี่ยงภัยน้ำท่วม-น้ำแล้ง และเกิดระบบจัดการน้ำชุมชน จำนวน ๔,๐๐๐ ตำบล เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

^๓ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๕, ตุลาคม). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐).

เป้าหมายที่ ๓ เพิ่มศักยภาพและบทบาทของผู้ประกอบการเกษตรในฐานะหุ้นส่วนเศรษฐกิจของห่วงโซ่อุปทานที่ได้รับส่วนแบ่งประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

ตัวชี้วัดที่ ๓.๑ จำนวนสหกรณ์ภาคเกษตรในชั้นที่ ๑ ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งสหกรณ์ เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๑๘ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๓.๒ จำนวนกลุ่มเกษตรกรในชั้นที่ ๑ ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกร เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๖ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๓.๓ จำนวนวิสาหกิจชุมชนในระดับดี ตามเกณฑ์การจัดระดับความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชน เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๓๕ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓

ตัวชี้วัดที่ ๓.๔ ผู้ประกอบการเกษตรเพิ่มขึ้น (ตามการประเมินของ กษ.) ปีละ ๔,๐๐๐ ราย

ทั้งนี้ภายใต้จุดหมายที่ ๑ ได้กำหนดกลยุทธ์หลักในการพัฒนา จำนวน ๑๒ กลยุทธ์ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ ๑ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบมุ่งเป้า เพื่อให้เกิดการยกระดับกระบวนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม

กลยุทธ์ที่ ๒ การส่งเสริมการผลิตและการขยายตัวของตลาด ของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

กลยุทธ์ที่ ๓ การขยายผลรูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีมูลค่าเพิ่มสูง จากแบบอย่างความสำเร็จในประเทศ

กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานรวมทั้งการใช้น้ำซ้ำ

กลยุทธ์ที่ ๕ การส่งเสริมให้เอกชนลงทุนพัฒนาตลาดกลางและตลาดออนไลน์สินค้าเกษตร รวมถึงสินค้ากลุ่มปศุสัตว์และประมง

กลยุทธ์ที่ ๖ การสนับสนุนระบบประกันภัยและรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปที่เกษตรกรเข้าถึงได้

กลยุทธ์ที่ ๗ การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟาร์มและกิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าผลผลิตของเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ ๘ การส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ทำกินและรักษาพื้นที่เกษตรกรรมที่เหมาะสมไว้เป็นฐานการผลิตการเกษตร

กลยุทธ์ที่ ๙ การพัฒนาฐานข้อมูลและคลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร รวมทั้งผลักดันให้มีการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๑๐ การพัฒนาให้เกิดระบบการบริหารจัดการเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร

กลยุทธ์ที่ ๑๑ การยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ ๑๒ การพัฒนากลไกเพื่อเชื่อมโยงภาคีต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ส่วนราชการ กลุ่มเกษตรกร และนักวิชาการในพื้นที่ ในการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในการพัฒนาภาคเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน

๒.๔ นโยบายและแผนพัฒนาระดับชาติด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) มีทั้งสิ้น ๑๗ นโยบายและแผนความมั่นคง แบ่งออกเป็น ๒ หมวด คือ หมวดประเด็นความมั่นคง และหมวดประเด็นศักยภาพความมั่นคง ซึ่งนโยบายและแผนพัฒนาระดับชาติด้วยความมั่นคงแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร มีดังนี้

หมวดประเด็นความมั่นคง เป็นประเด็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบและแนวโน้มความเสี่ยงสูงต่อความมั่นคงแห่งชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติมุ่งเน้นให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชนและพร้อมอารังไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ ผ่านการส่งเสริมการเรียนรู้จัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรและเผยแพร่ชุดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ตลอดจนส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชาติอย่างสันติ และเคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน และให้ความสำคัญกับทุกศาสนา ผู้ที่มีหลักความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๓ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดนมุ่งเน้นให้พื้นที่ชายแดนมีความมั่นคง ปลอดภัย มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของมนุษย์อย่างสมดุล อีกทั้งยังเป็นพื้นที่แห่งความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน ทั้งในด้านการร่วมกันป้องกันภัยคุกคามการแก้ไขปัญหาหาค้าง และการสร้างความมั่งคั่งร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยสร้างสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชายแดนให้มีความปลอดภัยและมีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคาม ยกระดับ และพัฒนาจุดผ่านแดนให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันภัยคุกคามและเชื่อมโยงเศรษฐกิจ การค้า และการสัญจรข้ามแดน ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศรอบบ้านให้เกิดความสมดุลระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติมุ่งเน้นการบริหารจัดการผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล แรงงานต่างด้าว กลุ่มที่มีความเปราะบางต่อความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติรวมถึงผู้ได้รับการคุ้มครองหรือผู้อยู่ระหว่างคัดกรองสถานะที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศภูมิลำเนาได้ ให้มีความสมดุลระหว่างมิติความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและหลักสิทธิมนุษยชน โดยเร่งดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถิติผู้หลบหนีเข้าเมืองในกลุ่มที่มีปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและจับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายผู้ประกอบการ รวมถึงผู้จัดทำแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การบูรณาการความร่วมมือระหว่างส่วนราชการภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และประเทศต้นทางในการเร่งรัดกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหากลุ่มผู้ติดตามแรงงานต่างด้าว

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๐ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกัน รับมือความเสี่ยงภัยกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ ยกระดับมาตรฐานรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และลดการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ โดยพัฒนาระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ให้สอดคล้องมาตรฐานสากล สามารถแก้ไขเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ต่อโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนากลไก มาตรการ และแนวทางในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมถึงพัฒนาการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางไซเบอร์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ ๑๒ การสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศ มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ มีบทบาทนำในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน รวมทั้งรักษาผลประโยชน์แห่งชาติบริเวณลุ่มน้ำโขง และความสัมพันธ์อันดีกับประเทศรอบบ้าน โดยรักษาผลประโยชน์แห่งชาติเป็นที่ตั้ง มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศสำคัญทางยุทธศาสตร์ โดยทบทวนและกำหนดแนวทางทำที่ และความร่วมมือของไทยต่อประเทศมหาอำนาจหรือกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญทางยุทธศาสตร์ เพื่อให้ไทยสามารถประมาณการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนแนวทางการรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศของไทยได้ทันทั่วทั้งที่และเสริมบทบาทนำของไทยในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและผลประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาค โดยผลักดันความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขภัยคุกคามระดับภูมิภาค

๒.๕ ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)^๔ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานใน การพัฒนาภาคการเกษตรให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ทั้ง ๖ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ แผนปฏิรูปของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) และยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาในระดับโลกขององค์การสหประชาชาติ โดยยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) มุ่งในการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมีคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” โดยมีแนวทางไปสู่เป้าหมาย คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้า

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๖ แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐^๕ โมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นกลไกเร่งให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายภายใต้ Thailand ๔.๐ ที่ต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจจากการใช้ความได้เปรียบด้านทรัพยากรและแรงงาน ไปสู่เศรษฐกิจ ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้น ด้วยการระดมทรัพยากรและความสามารถของทุกภาคส่วนในการมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ เป็นการพัฒนภายใต้อายุ ๔ + ๑ สาขายุทธศาสตร์ คือ เกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งมีศักยภาพจะเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้น ๑ ล้านล้านบาท จากฐานความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพ (Nature) วัฒนธรรม (Culture) และความเอื้อเอื้อเพื่อแผ้ว (Nuture) ภายใต้กลไกตุลาการ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันวิจัย/สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน โดยมีวิสัยทัศน์ คือ เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ประชาชนมีรายได้ดี คุณภาพชีวิตดี รักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรจากความหลากหลาย ทางชีวภาพ ให้มีคุณภาพที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ โดยเกี่ยวข้องด้านการเกษตรทั้ง ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์

เน้นการนำความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์เพื่อความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นทุนพื้นฐานต่อการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตเพื่อส่งต่อสู่คนรุ่นต่อไป รวมถึงส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติจากการมองว่า “Nature as Resource” เป็น “Nature as Source” ดังนั้น ธรรมชาติจึงไม่ใช่แค่เพียงทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตเท่านั้น แต่ธรรมชาติคือแหล่งกำเนิดของชีวิตและทุกสรรพสิ่งบนโลก

^๔ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๕๙, ธันวาคม). ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙).

^๕ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (๒๕๖๕, กุมภาพันธ์). แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐.

เป็นพื้นฐานของความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องรักษาสมดุลระหว่างการมีอยู่และใช้ไป รวมถึงการนำกลับมาใช้ซ้ำตามหลักการหมุนเวียน โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑. การพัฒนาค้นคว้าข้อมูลดิจิทัลความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมเพื่อการบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์
๒. การอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรด้วยนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคม
๓. การบริหารจัดการน้ำให้เกิดความยั่งยืนด้วยการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ และการพัฒนาแพลตฟอร์ม เพื่อลดการใช้ ลดการสูญเสีย การนำกลับมาใช้ซ้ำ และยกระดับคุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้ให้สูงขึ้น
๔. การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ และการเพิ่มทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรให้แก่ชุมชนและคนรุ่นใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่

ใช้ศักยภาพของพื้นที่โดยการระเบิดจากภายใน เน้นการตอบสนองความต้องการในแต่ละพื้นที่เป็นอันดับแรก ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้มแข็งในระดับพื้นที่ การดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งจากภายในอันประกอบด้วย “ความหลากหลายทางชีวภาพ” “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” และ “ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่” มาต่อยอดและยกระดับมูลค่าในห่วงโซการผลิตสินค้าและบริการให้มีมูลค่าสูงขึ้น ด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการยกระดับมาตรฐาน สร้างคุณค่าใหม่ รวมถึงการนำหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการลดการใช้ทรัพยากร การดำเนินการดังกล่าวมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาที่นำไปสู่การเดินหน้าไปด้วยกัน และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เป็นการเติบโตของทุกภาคส่วนไปพร้อมๆ กัน เพื่อเพิ่มโอกาสของชุมชน และผู้ประกอบการที่อยู่ในภูมิภาคได้รับการพัฒนา รวมถึงการเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างทัดเทียมกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการนำความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการหรือแก้ปัญหาสุขภาพ ปัญหามลพิษ ยกระดับคุณภาพ ความปลอดภัยของอาหาร ตลอดจนการเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพิงแหล่ง พลังงานทางเลือกในพื้นที่ได้เพิ่มขึ้น โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑. การพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคให้เติบโตด้วยรูปแบบของระเบียบเศรษฐกิจ BCG
๒. การนำทุนทางทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมไปสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
๓. การใช้ทรัพยากรด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียวในพื้นที่เพื่อสร้างเศรษฐกิจให้ชุมชน
๔. การพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการมูลค่าสูงจากความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการยกระดับมาตรฐาน การสร้างนวัตกรรม ตลอดจนการจัดการวัตถุดิบเหลือทิ้งจากการผลิตให้เป็นศูนย์
๕. การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เติบโตด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบบูรณาการด้วยกลไกตุลาการ เช่น กลไกมหาวิทยาลัยสู่ตำบล อุทยานวิทยาศาสตร์ และคลัสเตอร์
๖. การพัฒนาตลาดและศักยภาพในการเข้าถึงตลาดทั้งในและนอกพื้นที่ด้วยการใช้อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และแพลตฟอร์มการเชื่อมโยงตลาด
๗. การยกระดับคุณภาพ ความปลอดภัยและมาตรฐานของอาหารท้องถิ่น (Street food/ วิสาหกิจชุมชน) ด้วย Food machinery และมาตรฐานการประกอบการที่ดี
๘. การสร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากทั้งระบบ เช่น การยกระดับประสิทธิภาพการผลิต การควบคุมความปลอดภัย ความคิดสร้างสรรค์ ระบบประกันคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

เน้นการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการเดิมให้สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องด้วยการนำความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมายกระดับประสิทธิภาพการผลิต ลดความสูญเสียในกระบวนการผลิตให้เป็นศูนย์ การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ หรือการนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน ยกระดับมาตรฐานสู่การเป็นแหล่งผลิตและให้บริการที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย มีสุขอนามัยที่ดีให้มีความสำคัญกับระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มาตรการผลิตที่ยั่งยืนเทียบเท่ามาตรฐานสากล รวมถึงการยกระดับผลิตภัณฑ์หรือบริการด้วยการใช้นวัตกรรมเข้มข้น เช่น ระบบการผลิตพืชในโรงเรือนอัจฉริยะ (Plan factory) การให้บริการด้านสุขภาพที่มีความแม่นยำสูง หรือการแพทย์เฉพาะบุคคล โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นผู้นำในการผลิตและการให้บริการทั้งในระดับประเทศและเวทีโลก โดยมีแนวทางการดำเนินการในแต่ละสาขายุทธศาสตร์ ดังนี้

๑. สาขาการเกษตรและอาหาร

- ๑) การปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรสู่ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง และมูลค่าสูงด้วยการใช้ การวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) สนับสนุนการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น การผลิตสินค้าเกษตร พรีเมียม เกษตรปลอดภัย และเพิ่มความหลากหลายชนิดสินค้า
- ๒) การขับเคลื่อนเกษตรสู่การเป็นทั้ง B, C และ G ด้วยการบูรณาการในพื้นที่ (Area based)
- ๓) การแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูง ด้วยการแปรรูปเป็นอาหารสุขภาพ อาหารทางการแพทย์ สารออกฤทธิ์ สำคัญเพื่อเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมถึงโปรตีนจากแมลงหรือพืช
- ๔) การยกระดับประสิทธิภาพการผลิตด้วยการนำแพลตฟอร์มดิจิทัล เทคโนโลยีขั้นสูง ระบบ อัตโนมัติมาบริหารจัดการกระบวนการผลิต และการกระจายสินค้าสู่ผู้บริโภค
- ๕) ปรับปรุงกระบวนการผลิตสู่ระบบการผลิตสีเขียวและการผลิตที่ยั่งยืน ลดการสูญเสียระหว่างการผลิตและขยะอาหาร และการยกระดับกระบวนการผลิตด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง
- ๖) การสร้างแบรนด์อาหารไทยในตลาดโลกด้วยการส่งเสริมการใช้วัตถุดิบไทย อัตลักษณ์ วัฒนธรรมไทยและการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว
- ๗) การลงทุนและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านนวัตกรรมอาหาร เช่น หน่วยวิเคราะห์ ทดสอบ ด้านอาหารฟังก์ชัน โรงงานต้นแบบผลิตอาหารฟังก์ชันและสารประกอบ Functional ingredient มาตรฐาน GMP

๒. สาขาสุขภาพและการแพทย์

- ๑) การสร้างและยกระดับความสามารถในการพัฒนาและผลิตวัคซีน ยา และชีววัตถุ ในการป้องกันและควบคุมโรคจากไวรัสและการเข้าสู่ตลาดสากล
- ๒) การยกระดับคุณภาพการรักษาสู่ระบบการแพทย์แม่นยำ ด้วยการส่งเสริมให้มีการ ใช้บริการ การแพทย์จีโนมิกส์ ผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products, ATMPs)
- ๓) การเร่งรัดการพัฒนาเครื่องมือ และวัสดุทางการแพทย์ด้วยกลไกนวัตกรรมแบบ วิศวกรรม ย้อนกลับ
- ๔) การส่งเสริมการวิจัยทางคลินิก เพื่อรองรับการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ และ สุขภาพ ได้แก่ ยา วัคซีน อาหารสุขภาพ อาหารการแพทย์ เครื่องสำอาง เครื่องมือแพทย์ และวัสดุทางการแพทย์
- ๕) การส่งเสริมการสร้างตลาดด้วยกลไกการขึ้นทะเบียนนวัตกรรม Sandbox การจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐ และปรับปรุงแบบการจัดซื้อจากรายปีเป็น Multi-year procurement
- ๖) การสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อรองรับอุตสาหกรรม และบริการการแพทย์ และสุขภาพ

๓. สาขาลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพ

๑) การสร้างโอกาสทางการตลาดแก่ผลิตภัณฑ์ชีวภาพให้แข่งขันอย่างเป็นธรรมด้วยกลไกการกำหนดราคาระบอบ การจัดสรรคาร์บอนเครดิต และการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด

๒) การส่งเสริมการนำพืช ผลผลิต และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรไปสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม

๓) การใช้นวัตกรรมชีวภาพเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการ และการสร้างธุรกิจนวัตกรรมให้แก่ SMEs และการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าของโลก

๔. สาขาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

๑) การผลักดันให้เกิดการนำโมเดลการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เช่น Happy Model เพื่อกระจาย รายได้อย่างทั่วถึงไปสู่เมืองท่องเที่ยวรอง ลดความเหลื่อมล้ำ และมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒) การส่งเสริมการท่องเที่ยวยั่งยืนและการท่องเที่ยวสีเขียว เพื่อรักษาสีเขียวตามแนวทาง Happy Model

๓) การกระจายนักท่องเที่ยวสู่เมืองท่องเที่ยวรองด้วยการพัฒนาสินค้าและบริการในเมืองท่องเที่ยวรอง โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น วัฒนธรรม พัฒนาเรื่องราว และการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้วย Digital Technology

๔) การขยายตลาดการท่องเที่ยวด้วยการส่งเสริมพัฒนาระบบการจ่ายเงินแบบ One Payment System เพื่ออำนวยความสะดวกและรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการใช้จ่าย รวมถึงพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์ที่น่าสนใจของประเทศไทยในด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรม

๕) การส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพสูงผ่านการจัดงานประชุมและนิทรรศการ กีฬา และ อีเวนต์ (Event) ขนาดใหญ่

๕. เศรษฐกิจหมุนเวียน

๑) การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยโอกาสการลงทุนและการสร้างตลาดด้วยโมเดลธุรกิจเศรษฐกิจหมุนเวียน

๒) การส่งเสริมงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่จากการนำของเสียกลับมาใช้ใหม่

๓) การพัฒนาแพลตฟอร์มและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน อย่างเป็นระบบ

๔) การสร้างระบบกลไกการบริหารจัดการที่เอื้ออำนวยต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศ

๕) การสร้างกำลังคนที่มีความรู้และความเข้าใจ ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้จากกรอบหรือหลักสูตร รวมทั้งสร้างความตระหนักในการผลิตและบริการที่ยั่งยืนเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

เน้นการสร้างภูมิคุ้มกัน และสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างเท่าทันเพื่อบรรเทาผลกระทบ รวมถึงเข้าถึงโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกที่เกิดขึ้นได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เป็นการปูทางสู่อนาคตด้วยการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพ เพื่อการสร้างคุณค่าใหม่ในอนาคตด้วยการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปเพิ่มศักยภาพของชุมชน ผู้ประกอบการ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต/บริการเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของตลาด รวมถึงสร้างการเติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อนำไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ นอกจากนี้ ต้องพัฒนากำลังคน

เพื่อรองรับเศรษฐกิจ BCG ในอนาคต รวมถึงการวิจัย พัฒนาขึ้นแนวทางเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑. การยกระดับความสามารถของกำลังคนในสาขา BCG
๒. การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๓. การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางด้านคุณภาพ
๔. การพัฒนาเทคโนโลยีขึ้นแนวทาง

๒.๗ แผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ^๖

เป็นแผนหลักในการขับเคลื่อนภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ และนำไปใช้ในการติดตามและประเมินผลโครงการสำคัญประจำปีงบประมาณ ตลอดจนผู้บริหารสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ในแต่ละผลผลิตให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารราชการแผ่นดินในภาพรวม **วิสัยทัศน์** คือ “เกษตรกรรมคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ต่อปี” โดยมีเป้าหมายผลิตภัณท์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น ผลผลิตทางการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเกษตรเพิ่มขึ้น สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร) มีศักยภาพเพิ่มขึ้น และการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิตทางการเกษตรมีความสมดุล ประกอบด้วย ๕ ประเด็นการพัฒนา ๒๘ แนวทางการพัฒนา ได้แก่

ประเด็นการพัฒนาที่ ๑ เสริมสร้างความมั่นคงทางการเกษตร มีแนวทางการพัฒนา คือ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเกษตร

ประเด็นการพัฒนาที่ ๒ ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร มีแนวทางการพัฒนา คือ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป เกษตรอัจฉริยะ การพัฒนาระบบ นิเวศการเกษตร ท่องเที่ยวเกษตรเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์การเกษตร การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร) ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ และการพัฒนาการเกษตรในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเด็นการพัฒนาที่ ๓ สร้างความเสมอภาคและกระจายความเท่าเทียมทางสังคมเกษตร มีแนวทาง การพัฒนา คือ การเสริมสร้างทุนทางสังคม การรองรับสังคมเกษตรสูงวัยเชิงรุก การยกระดับศักยภาพของเกษตรกร รายย่อยให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔ บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนา คือ การพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมเชิงนิเวศ การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจ สีเขียว การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ การเพิ่ม ผลผลิตของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

^๖ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (๒๕๖๔, ตุลาคม). แผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐).

ประเด็นการพัฒนาที่ ๕ พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐและงานวิจัยด้านการเกษตร
มีแนวทาง การพัฒนา คือ การพัฒนาบริการประชาชน การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ การสร้างและ
พัฒนาบุคลากรภาครัฐ การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ การพัฒนากฎหมาย และการวิจัยและพัฒนา
เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร

๒.๘ นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์^๗

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ โดย
คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้ทราบถึงแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินที่รัฐบาลจะดำเนินการ
เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นคง สังคมไทยมีความสุข สามัคคี และเอื้ออาทร คน
ไทยมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้นและมีความพร้อมที่จะดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ เศรษฐกิจไทยมีความแข็งแกร่ง
และมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดยมีนโยบายประกอบด้วย นโยบายหลัก ๑๒ ด้าน นโยบายเร่งด่วน ๑๒ เรื่อง โดยมีนโยบายหลักและนโยบาย
เร่งด่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

๑. นโยบายหลัก ๘ ด้าน ประกอบด้วย นโยบายหลักที่ ๑ การปกป้องและเชิดชูสถาบัน
พระมหากษัตริย์ นโยบายหลักที่ ๔ การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก นโยบายหลักที่ ๕ การพัฒนาเศรษฐกิจ
และ ความสามารถในการแข่งขันของไทย นโยบายหลักที่ ๖ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการกระจายความ
เจริญสู่ภูมิภาค นโยบายหลักที่ ๗ การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก นโยบายหลักที่ ๑๐ การฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน นโยบายหลักที่ ๑๑ การปฏิรูป
การบริหารจัดการภาครัฐ และนโยบายหลักที่ ๑๒ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
และกระบวนการยุติธรรม

๒. นโยบายเร่งด่วน ๑๐ เรื่อง ประกอบด้วย นโยบายเร่งด่วนที่ ๑ การแก้ไขปัญหาใน
การดำรงชีวิตของประชาชน นโยบายเร่งด่วนที่ ๓ มาตรการเศรษฐกิจ นโยบายเร่งด่วนที่ ๔ การให้ความ
ช่วยเหลือเกษตรกร และพัฒนานวัตกรรม นโยบายเร่งด่วนที่ ๕ ยกระดับศักยภาพแรงงาน นโยบายเร่งด่วนที่ ๖
การวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต นโยบายเร่งด่วนที่ ๗ เตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ ๒๑
นโยบายเร่งด่วนที่ ๘ การแก้ไข ปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการ
ประจำ นโยบายเร่งด่วนที่ ๙ การแก้ไข ปัญหายาเสพติดและสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ นโยบาย
เร่งด่วนที่ ๑๐ การพัฒนาระบบการให้บริการ ประชาชน และนโยบายเร่งด่วนที่ ๑๑ การจัดเตรียมมาตรการ
รองรับภัยแล้งและอุทกภัย

๒.๙ นโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑. ยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ดร.เฉลิมชัย ศรีอ่อน) ได้มีแนวทางการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนด้านการเกษตรให้ม
ความยั่งยืนด้วยยุทธศาสตร์และแนวทางนโยบายหลัก ดังนี้

๑.๑ ยุทธศาสตร์ ๕ ประเด็น ประกอบด้วย

๑) ยุทธศาสตร์ตลาดนำการผลิต โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินการ
ประสานความร่วมมือกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย Lazada Shopee Alibaba สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ เพื่อเพิ่ม
ช่องทางการตลาดให้มีความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบตลาดออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงการจัดกิจกรรมจับคู่

^๗ คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ ๒๕
กรกฎาคม ๒๕๖๒. (๒๕๖๒, ๒๕ กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๑๘๖ ง.

ธุรกิจผู้ซื้อกับผู้ขายเพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจเกษตรทั้งผลผลิตและสินค้าเกษตรแปรรูป เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรชุมชนที่เชื่อมโยงกับตลาดชุมชนหรือตลาดเกษตรกร อีกทั้งส่งเสริมระบบเกษตรพันธสัญญา เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างเกษตรกรกับผู้ประกอบการ โดยมีความร่วมมือด้านการตลาดที่สำคัญ ได้แก่

๑.๑) ความร่วมมือกับกระทรวงพาณิชย์ การสร้างกลไกความร่วมมือให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงพาณิชย์ ให้เกิดการขับเคลื่อนภายใต้ ยุทธศาสตร์ตลาดนำการผลิต ผ่านคณะทำงานร่วมของทั้ง ๒ กระทรวง โดยการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการขับเคลื่อน ได้แก่ (๑) การสร้างและใช้ข้อมูลจากฐานเดียวกัน (Single Big Data) จัดทำ Dashboard สินค้าเกษตร (๒) การสร้างแพลตฟอร์มกลาง “เกษตรผลิต พาณิชย์ตลาด” โดยคัดเลือกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ และวิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มนำร่องในการออกแบบจัดทำแพลตฟอร์มกลาง (๓) การสร้างความเชื่อมั่นด้านคุณภาพ มาตรฐาน ความปลอดภัย และการตรวจสอบย้อนกลับ และ (๔) การพัฒนาคนและผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของตลาด

๑.๒) ความร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยพัฒนาเกษตรแม่นยำสู่ธุรกิจเกษตรอุตสาหกรรม ในสินค้าเกษตรสำคัญ อาทิ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดหวาน และมะเขือเทศ ร่วมกับบริษัทผู้รับซื้อในเครือข่ายสภาอุตสาหกรรม เป็นการดำเนินงานที่เน้นให้เกษตรกรรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่ ด้วยกระบวนการจัดการที่ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น สนับสนุนแผนการตลาดที่ชัดเจนของอุตสาหกรรม ทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และช่วงเวลาการรับซื้อ ทั้งนี้ พื้นที่เป้าหมายคือ พื้นที่เกษตรกรรมที่ผลิต สินค้าตามเป้าหมายของอุตสาหกรรมที่ห่างจากแหล่งรับซื้อผลผลิตในรัศมีไม่เกิน ๑๐๐ กิโลเมตร เพื่อลดภาระต้นทุน การจัดการด้านโลจิสติกส์

๑.๓) การพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มโอกาสและการรับรู้ความต้องการ ของตลาด โดยการพัฒนาช่องทางเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตรทั้งในและต่างประเทศ การจัดทำร้านค้าออนไลน์ให้ กับสินค้าเกษตร ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ พัฒนาระบบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาต่อยอดระบบเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การใช้งานของเกษตรกร เช่น การ Live จำหน่าย สินค้าทาง Facebook รวมถึงการเชื่อมโยงระบบจัดเก็บและขนส่งสินค้าตลอดจนการเชื่อมโยงเครือข่าย/คลัสเตอร์ ให้แก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร โดยการพัฒนากลไกเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

๒) ยุทธศาสตร์เทคโนโลยีเกษตร ๔.๐ เพื่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรมโดยการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมตลอดโซ่อุปทานและโซ่คุณค่า (Supply-Value Chain) ตั้งแต่การผลิต การแปรรูปจนถึงการตลาด โดย

๒.๑) พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อเป็นต้นแบบเกษตรอัจฉริยะให้กับเกษตรกร รวมถึงเป็นกลไกส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถ เข้าถึงเทคโนโลยีการเกษตรผ่านการรวมกลุ่ม

๒.๒) พัฒนาศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AIC) เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ ด้านเทคโนโลยีทางการเกษตร สนับสนุนและส่งเสริมเทคโนโลยีเกษตร การประดิษฐ์ นวัตกรรม รวมทั้งเครื่องจักรกลเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ของแต่ละจังหวัด โดยเชื่อมโยงการทำงานกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อยกระดับสู่การทำเกษตรสมัยใหม่ เกษตรแบบแม่นยำ (Precision Agriculture) และเกษตร อัจฉริยะ

๒.๓) พัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer) และส่งเสริม สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร ให้เป็นผู้ให้บริการทางการเกษตร (Agricultural Service Providers : ASP) เพื่อยกระดับการให้บริการทางการเกษตร และเป็นช่องทางการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรสมัยใหม่ได้อย่างครบวงจร

๓) ยุทธศาสตร์ ๓'S คือ "Safety" ความปลอดภัยของอาหาร "Security" ความมั่นคง มั่งคั่ง ของภาคการเกษตรและอาหาร และ "Sustainability" ความยั่งยืนของภาคการเกษตร

๓.๑) Safety เน้นสินค้าเกษตรและอาหารของไทยมีความปลอดภัย เชื่อมโยงในระบบ ที่มีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) มาตรฐานสินค้าเกษตรของไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากล และมั่นใจว่าสินค้าเกษตรและอาหารของไทยผลิตด้วยความปลอดภัยทั้งระบบ เพื่อผู้บริโภคภายในประเทศและส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ

๓.๒) Security เน้น ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) Food Security ไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญของโลก สามารถผลิตสินค้าเกษตรและอาหารได้เพียงพอ และสามารถผลิตเลี้ยงคนทั่วโลกได้ โดยมีตัวอย่างสินค้าดาวเด่นของไทย อาทิ ข้าว มันสำปะหลัง ไข่ สินค้าประมง (๒) Health Security ไทยมีมาตรการ ควบคุม ป้องกัน การระบาดของโรคที่เข้มงวด (๓) Biosecurity ไทยมีระบบควบคุม/ป้องกันโรคระบาดในสัตว์และพืช รวมทั้งศัตรูพืช การนำแอปพลิเคชัน e-Smart Plus มาใช้ในการประเมินความเสี่ยงฟาร์มสุกรแบบ Realtime สำหรับโรค African Swine Fever (ASF) และ (๔) Farmer Security เน้นการเสริมสร้างเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมเกษตรกรพอเพียง และ Smart Farmer, Young Smart Farmer เพื่อให้ภาคเกษตรมีความมั่นคง

๓.๓) Sustainability ระบบการทำเกษตรของไทยเน้นความยั่งยืน เช่น เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ และวนเกษตร การลด ละ เลิก การใช้สารเคมี ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกร รู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง มีการนำเทคโนโลยีฝนหลวงมาใช้ประโยชน์ มีการจัดสิทธิในการใช้ประโยชน์ ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้มีความสำคัญกับความยั่งยืนของดิน การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และมีการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ รวมถึงการขับเคลื่อนโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio - Circular - Green Economy : BCG Economy) และ SDGs ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร

๔) ยุทธศาสตร์การบริหารเชิงรุกแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วน

๔.๑) การบูรณาการเพื่อพัฒนาฐานข้อมูล Big Data ในการใช้ประโยชน์และเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อการบริหารและสนับสนุนข้อมูลที่ให้แก่เกษตรกรสำหรับการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสม รวมถึงตรวจสอบศักยภาพพื้นที่ โดยบูรณาการจัดทำระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) สำหรับเป็นเครื่องมือในการวางแผนบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่สำคัญ ที่คำนึงถึงความเหมาะสมด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจสำหรับการเชื่อมโยงข้อมูล และช่วยให้เกษตรกรมีข้อมูลที่ดี โดยมีการรวบรวมข้อมูลและการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งสินค้า การตลาด และทรัพยากร และครอบคลุม พื้นที่ทั้ง ๗๗ จังหวัด เพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตรและทรัพยากรทางการเกษตร นำไปใช้วางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบ รวมถึงการรับรู้ความต้องการคุณภาพและปริมาณของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

๔.๒) สร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในด้านการพัฒนาการเกษตร การนำจุดแข็ง หรือศักยภาพของแต่ละภาคส่วนมาร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาภาคเกษตรตลอดโซ่อุปทาน เช่น ความร่วมมือด้านการตลาด ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย แพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงด้านการตลาดให้มีความหลากหลาย ใช้ในการซื้อขายได้จริง

๕) ยุทธศาสตร์เกษตรกรรมยั่งยืนตามแนวศาสตร์พระราชา โดยน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันและสร้างความมั่นคงแก่เกษตรกร ได้แก่ โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ เกษตรทฤษฎีใหม่ และโครงการหลวง ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านกลุ่มเกษตรกร เครือข่ายเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและพึ่งพาตนเองได้

๒.๑๐ แผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐^๔

แผนพัฒนาภาคเหนือ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ได้กล่าวถึงสถานการณ์การพัฒนาภาคเหนือด้านการเกษตร ดังนี้

๒.๑ พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือตอนล่าง ในปี ๒๕๖๒ มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรรวม ๓๒.๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘ ของพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งประเทศ โดยพื้นที่เกษตรของภาคเหนือส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือตอนล่างซึ่งเป็นพื้นที่ราบ ๒๑.๙ ล้านไร่ ทำการผลิตพืชสำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง และภาคเหนือตอนบน ๑๐.๖ ล้านไร่ เป็นพื้นที่สำคัญในผลิตพืชผัก ผลไม้

๒.๒ สัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคเหนือสูงกว่าสัดส่วนของประเทศ ช่วยลดความเสี่ยงจากภาวะภัยแล้ง ในปี ๒๕๖๒ ภาคเหนือมีพื้นที่ชลประทานรวม ๑๐.๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔ ของพื้นที่ชลประทานทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๗.๘ ในปี ๒๕๕๙ โดยมีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรร้อยละ ๓๑.๓ สูงกว่าระดับประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๓.๒

๒.๓ ผลผลิตภาพแรงงานภาคเกษตรต่ำ เมื่อเทียบกับผลผลิตภาพแรงงานในสาขาการผลิตอื่น โดยผลผลิตภาพแรงงานภาคเกษตรภาคเหนือในปี ๒๕๖๒ เท่ากับ ๔๒,๑๑๒.๕๖ บาทต่อคน ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเท่ากับ ๒๙๓,๘๕๒.๕๖ บาทต่อคน และภาคบริการเท่ากับ ๑๖๐,๖๗๖.๘๘ บาทต่อคน รวมทั้งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจต่ำ โดยในปี๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรของภาคเหนือมีมูลค่า ๓๓๓,๑๙๕ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๕.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือ

๒.๔ กระบวนการผลิตการเกษตรเริ่มปรับเปลี่ยนสู่การเกษตรสร้างมูลค่า เกษตรกรมีการปรับกระบวนการผลิตสู่เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์มากขึ้น ตามพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ใส่ใจในสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และมีการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต อาทิ การใช้โดรน การใช้แอปพลิเคชัน ทดแทนแรงงานเกษตรที่สูงวัย ซึ่งจะเป็นการพัฒนาสู่ระบบเกษตรอัจฉริยะที่มีการบริหารจัดการการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ภาคเหนือยังมีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ มีฐานทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งทรัพยากรชีวภาพที่หลากหลาย เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ รวมทั้งมีทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพเหมาะสมกับการเชื่อมโยงทั้งในประเทศและอนุภูมิภาค รวมทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพ และการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาภาคเหนือจะต้องนำศักยภาพต่างๆของพื้นที่ มาใช้ในการต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการที่มีศักยภาพและโอกาสเพื่อสร้างมูลค่าสูงตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจท้องถิ่นเพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค จึงทำให้ภาคเหนือมุ่งสู่การพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ เชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค และเติบโตอย่างยั่งยืนตามแนวคิด “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ สานสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ สุขภาวะดี วิถีชีวิตยั่งยืน” โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนา ๔C ได้แก่ Creative พัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง โดยการสร้างระบบนิเวศ เมือง และพื้นที่สร้างสรรค์ตลอดจนสามารถพัฒนาสู่การเป็นสินค้าและบริการสร้างสรรค์ Connect สร้างโอกาสในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศและกับอนุภูมิภาค ทั้งในส่วนของการเชื่อมโยงเศรษฐกิจพิเศษ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เมืองสร้างสรรค์ และกลุ่มผู้คนสร้างสรรค์ Clean พัฒนาตามแนววิถีใหม่ (New Normal) บนฐานการเติบโตอย่างยั่งยืนของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การดูแลความสะอาดของเมือง และการใช้พลังงานสะอาดโดยคำนึงถึง Care ที่ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับการดูแลผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในสังคมและพัฒนาศักยภาพแรงงาน และมีเป้าหมายรวม คือ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคเหนือขยายตัวเพิ่มขึ้น และสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคเหนือลดลง ทั้งนี้

^๔ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๔, กรกฎาคม). ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐.

ร่างกรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาของภาคเหนือได้จำนวน ๖ แนวทางหลัก ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร ได้แก่ การพัฒนาการผลิตตามระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง ดังนี้

(๑) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย ต่อยอดสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งระดับชุมชนและมาตรฐานสากล และสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีชาวบ้านที่สามารถพัฒนาเป็นเกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์

(๒) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมและภูมิปัญญามาใช้ในกระบวนการผลิตสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางการเกษตรทั้งระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่งเสริมแนวคิด Food Valley ตลอดจนพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะ

(๓) พัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพตลอดห่วงโซ่มูลค่าในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมฐานชีวภาพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมชีวภาพ

๒.๑๑ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

ได้กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนา ในระยะ ๕ ปี ข้างหน้าโดยพิจารณาจากทั้งนโยบาย/ยุทธศาสตร์ระดับชาติและรัฐบาล ศักยภาพของพื้นที่ และปัญหาความต้องการของประชาชน โดยได้กำหนดประเด็นสำคัญที่เป็นธงนำ (flagships) ของการพัฒนาที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ ให้ความสำคัญ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างสรรค์แก่เกษตรมูลค่าสูง อุทยานอาหาร ศูนย์แลกเปลี่ยนการคมนาคมและโลจิสติกส์ หัตถกรรมสร้างสรรค์ บริการสุขภาพ และเมืองสีเขียว

เป้าหมายการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ “พัฒนาพื้นที่บนพื้นฐานวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ส่งเสริมธุรกิจมูลค่าสูงอย่างทั่วถึง”

ตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
๑. อัตราการขยายตัวมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด (ร้อยละ)	๑.๗๒
๒. ร้อยละประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน	๕.๕

และได้กำหนดประเด็นการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ ทั้งหมด ๔ ประเด็น ซึ่งประเด็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร ได้แก่ ประเด็นการพัฒนาที่ ๓ การพัฒนาเศรษฐกิจเกษตรสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรและผู้ประกอบการ
๒. เพื่อยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพได้รับการรับรองมาตรฐาน
๓. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตผลการเกษตร ผลิตภัณฑ์การเกษตร

เป้าหมายและตัวชี้วัด ได้แก่

ตัวชี้วัดของแผนงาน	ค่าเป้าหมาย					
	พ.ศ. ๒๕๖๖	พ.ศ. ๒๕๖๗	พ.ศ. ๒๕๖๘	พ.ศ. ๒๕๖๙	พ.ศ. ๒๕๗๐	พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐
๑. อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรเพิ่มขึ้น (ร้อยละ)	๓	๓.๕	๔	๔.๕	๕	๗,๑๑๙.๒ ล้านบาท

แนวทางการพัฒนา เพื่อส่งเสริมการเกษตรด้านทาง และเกษตรแปรรูปในพื้นที่ (NTFV) ของผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญและโดดเด่นในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ โดยการพัฒนาวัดฤดูบ การเกษตรแบบหมุนเวียน รวมถึงการพัฒนารูปแบบการผลิตเพื่อยกระดับมาตรฐานของสินค้าเกษตร สร้างโอกาสในการจำหน่ายเพื่อการเชื่อมโยงธุรกิจการค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๒.๑๒ แผนเกษตรและสหกรณ์กลุ่มจังหวัด ภาคเหนือตอนบน ๑ (กลุ่มล้านนา) ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

ภาคการเกษตรได้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ที่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในระดับโลกตามกรอบการพัฒนาเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์จนถึง เศรษฐกิจยุคดิจิทัลการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยธรรมชาติ และโรคระบาดต่างๆ ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการผลิตและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ (กลุ่มล้านนา) ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้จัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และแผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด เป็นกรอบให้การกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร ของกลุ่มจังหวัดในแต่ละช่วงของยุทธศาสตร์ชาติ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงาน/ โครงการในภาพรวมระดับกลุ่มจังหวัด ให้สามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจการเกษตรได้อย่าง ยั่งยืนต่อไป

เป้าหมายการพัฒนาเกษตรและสหกรณ์กลุ่มจังหวัด ภาคเหนือตอนบน ๑ (กลุ่มล้านนา)
“ยกระดับการผลิตด้วยเศรษฐกิจสมัยใหม่ สู่เศรษฐกิจมูลค่าสูงเพื่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม”

ตัวชี้วัด

๑. อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ สาขา เกษตรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓ ต่อปี

๒. รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ต่อปี

๓. อัตราส่วนของหนี้สินต่อรายได้เงินสดเฉลี่ยสุทธิของครัวเรือนลดลงร้อยละ ๕ ต่อปี

๔. ร้อยละของจำนวนฟาร์ม/โรงงาน/สถานประกอบการที่อยู่ในกำกับของกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ที่ยื่นขอรับรองและผ่านการรับรองมาตรฐาน

-แปลง/ฟาร์ม ร้อยละ ๙๐

-โรงงาน/สถานประกอบการ ร้อยละ ๖๐

ทั้งนี้ ได้กำหนดประเด็นพัฒนาเกษตรและสหกรณ์กลุ่มจังหวัด ภาคเหนือตอนบน ๑ (กลุ่มล้านนา)

๓ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาที่ ๑ ส่งเสริมการผลิตด้วยเกษตรสมัยใหม่ตามบริบทพื้นที่ โดยนำ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้

ตัวชี้วัด

๑. รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ต่อปี

๒. ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒ ต่อปี

๓. ร้อยละของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มีการนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้ทรัพยากรที่โดดเด่นในพื้นที่ สร้างความเข้มแข็งในชุมชน
๒. การส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์และสินค้า GI
๓. สร้างเครือข่ายการเชื่อมโยงการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงส่งเสริมระบบสหกรณ์ การซื้อขายล่วงหน้าและเกษตรพันธสัญญา
๔. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อบริหารจัดการผลผลิตร่วมกัน (ส่งเสริมระบบการผลิตแบบแปลงใหญ่)
๕. พัฒนาข้อมูลการเกษตรขนาดใหญ่ (Big Data) และระบบเตือนภัย การติดตาม ฝ้าระวัง เพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตสินค้าเกษตร
๖. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่รวมถึงส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ดี

ประเด็นการพัฒนาที่ ๒ ส่งเสริมเกษตรมูลค่าสูง โดยเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model) ตลอดห่วงโซ่การผลิต เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน

ตัวชี้วัด

๑. อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ สาขาเกษตรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓
๒. อัตราส่วนของหนี้สินต่อรายได้เงินสดเฉลี่ยสุทธิของครัวเรือนลดลง
๓. จุดความร้อน (Hotspot) ที่อยู่ในพื้นที่การเกษตรลดลงร้อยละ ๒๐

แนวทางการพัฒนา

๑. สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการสมัยใหม่ (Smart Farmer/Young Smart Farmer) รวมถึงผู้ให้บริการทางการเกษตรในพื้นที่ (Service Providers)
๒. ส่งเสริมเกษตรสมัยใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า รวมถึงการส่งเสริมเกษตรแม่นยำและเกษตรอัจฉริยะ (Precision and Smart Farming)
๓. ส่งเสริมวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตร สร้างความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม(ลดการเผา)
๔. สร้างรูปแบบการทำงานที่เน้นการบูรณาการหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๕. เพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิตและแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่เกษตรกรและบุคลากรภาครัฐ
๖. ส่งเสริม Smart Farmer/Young Smart Farmer เป็นผู้ประกอบการสมัยใหม่
๗. บริหารจัดการสินค้าเกษตรแบบเบ็ดเสร็จในระดับพื้นที่ทั้งการผลิต การตลาด โดยแสวงหาตลาดส่งออกใหม่และตลาดในประเทศเพื่อลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด
๘. พัฒนาการเกษตรรูปแบบใหม่เพื่อลดความเสี่ยง ข้อจำกัดด้านการเกษตร
๙. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง/การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล

ประเด็นการพัฒนาที่ ๓ ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย โดยเป็นการเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

๑. จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัยเพิ่มขึ้น(กลุ่ม)
๒. ร้อยละของจำนวนฟาร์ม/โรงงาน/สถานประกอบการที่อยู่ในกำกับของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มายื่นขอรับรองและผ่านการรับรองมาตรฐาน
 - แปลง/ฟาร์ม ร้อยละ ๙๐
 - โรงงาน/สถานประกอบการ ร้อยละ ๖๐

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมสินค้าเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและการพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ
๒. ส่งเสริมการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการพึ่งพาตนเองเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร

๒.๑๓ ยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาจังหวัด

จังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “นครแห่งชีวิตและความมั่งคั่ง” (City of Life and Prosperity) (เมืองที่ให้ความสุขและชีวิตที่มีคุณค่าแก่ผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือน ในฐานะเมืองที่น่าอยู่และน่าท่องเที่ยวในระดับโลก)” ประกอบด้วย ๖ ประเด็นการพัฒนา

ประเด็นการพัฒนาที่ ๑ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพิ่มมูลค่าเชื่อมโยงธรรมชาติ วัฒนธรรม สุขภาพ และเศรษฐกิจท้องถิ่น

ประเด็นการพัฒนาที่ ๒ การขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัย เกษตรแปรรูปมูลค่าสูงตลอดห่วงโซ่คุณค่า และพัฒนานวัตกรรมอาหารแห่งอนาคต ภายใต้ BCG Model

ประเด็นการพัฒนาที่ ๓ การผลักดันเชียงใหม่สู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ เมืองแห่งไมซ์ เมืองแห่งสตาร์ทอัพ และเมืองนวัตกรรมการแพทย์และสุขภาพ (SMS & Medicopolis: Smart City, MICE City, Startup City, Medicopolis) ให้สามารถรองรับการเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน ของภาคเหนือ

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔ การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ล้านนา

ประเด็นการพัฒนาที่ ๕ การจัดการปัญหาฝุ่นควัน (PM๒.๕) พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน

ประเด็นการพัฒนาที่ ๖ การจัดการสาธารณภัย การสร้างความมั่นคง และยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

โดยการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ปรากฏอยู่ในประเด็นการพัฒนาที่ ๒ การขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัย เกษตรแปรรูปมูลค่าสูงตลอดห่วงโซ่คุณค่า และพัฒนานวัตกรรมอาหารแห่งอนาคต ภายใต้ BCG Model ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบาย/ยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้

➤ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

- ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

- การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
- การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

➤ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยกระดับ เชื่อมโยง การค้า การลงทุน และการค้าชายแดนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทั้งในและต่างประเทศ

ตำแหน่งการพัฒนา

๑. เมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวและบริการสากล : MICE CITY, Wellness City, Smart City
๒. เมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุนและการคมนาคมขนส่ง : Northern Landport
๓. เมืองแห่งเกษตรปลอดภัย : Northern Food Valley
๔. เมืองศูนย์กลางการศึกษาระดับภูมิภาค : Education Hub
๕. เมืองศูนย์กลางการแพทย์และบริการสุขภาพ : Medical and Health Hub
๖. เมืองแห่งความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม : Diversity of Nature and Culture

๒.๑๔ แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

ประเทศไทยมีพื้นที่สูงอยู่ในพื้นที่ของ ๒๐ จังหวัด จำนวน ๕๔.๙๗ ล้านไร่ โดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคเหนือ เป็นป่าต้นน้ำลำธารและแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่มาเนิ่นนานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ในอดีตประชาชนบนพื้นที่สูงมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก เนื่องจากห่างไกลและทุรกันดารของพื้นที่ และขาดทางเลือกในการประกอบอาชีพ เป็นเหตุให้เกิดการปลูกฝิ่น และการทำไร่เลื่อนลอย และเกิดปัญหาต่อเนื่องที่สำคัญ คือ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด การเสื่อมโทรมของป่าต้นน้ำลำธาร และยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ด้วยข้อจำกัดในการเข้าถึงการพัฒนาของรัฐ ขาดวิธีการและองค์ความรู้ในการแก้ปัญหา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดตั้งโครงการหลวงพัฒนาชาวเขาขึ้น ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เปลี่ยนแปลงสถานภาพจัดตั้งมูลนิธิโครงการหลวง เพื่อเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ถาวร และในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติจัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)” ขึ้น เพื่อดำเนินงานวิจัยและพัฒนาสนับสนุนโครงการหลวง แก้ไขปัญหาความยากจน ปัญหาด้านสังคม ปัญหาการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และปัญหาการขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อีกทั้งปัญหาใหม่ๆ ที่มาสร้างผลกระทบต่อพื้นที่สูง สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ซึ่งได้น้อมนำพระราชดำริของของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้ทรงพระราชทานเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูง และพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มาเป็นกรอบแนวคิดหลักสำคัญ และได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ชุมชนบนพื้นที่สูงอยู่ดีมีสุข ด้วยการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม มุ่งสู่การสร้างเศรษฐกิจชุมชนเป็นฐานรากพร้อมทั้งดูแลสุขภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน” ซึ่งประกอบด้วย ๗ ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ขยายพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

เป้าประสงค์

๑. มีข้อมูลพื้นฐานกลุ่มบนพื้นที่สูง เพื่อการวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนา
๒. กลุ่มบ้านเป้าหมายมีความพร้อมในการขับเคลื่อนการพัฒนา
๓. มีสำนักงานสาขาเพื่อประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ

ผลลัพธ์

๑. การจำแนกพื้นที่กลุ่มบ้านเป้าหมายที่จะดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับสถานการณ์ของกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง

๒. กลุ่มบ้านเป้าหมายมีแผนพัฒนาที่ตรงตามปัญหาและความต้องการ และได้รับการพัฒนาตามลักษณะของกลุ่มพื้นที่ ภายใต้ความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ

๓. มีการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลชุมชน เพื่อวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

๔. การดำเนินงานพัฒนาในเชิงพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การสานประโยชน์ความร่วมมือของทุกภาคส่วน

แนวทางการพัฒนา

๑. ยกระดับการพัฒนาพื้นที่ในกลุ่มที่ ๑ โดยไม่ขยายพื้นที่การดำเนินงาน

๒. สำรวจจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง เพื่อทราบสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการพัฒนา จำแนกและกำหนดพื้นที่กลุ่มบ้านเป้าหมายดำเนินการพัฒนา ๓ กลุ่ม ได้แก่

(๑) กลุ่มบ้านที่ดำเนินการพัฒนาแบบโครงการหลวงโดยสมบูรณ์

(๒) กลุ่มบ้านที่ดำเนินการพัฒนาในบางกิจกรรม โดยร่วมกับหน่วยงานและภาคเอกชนบางแห่ง

(๓) กลุ่มบ้านเครือข่ายการเรียนรู้

๓. เตรียมความพร้อมชุมชน รองรับการพัฒนา โดยศึกษาสถานะเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อม รวมทั้งแนวทางการพัฒนาชุมชนเป้าหมาย ส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม พร้อมทั้งจัดทำแผนที่ และระบบความเชื่อมโยงร่วมกับหน่วยงานราชการนำไปสู่การปฏิบัติ

๔. จัดตั้งสำนักงานสาขาในจังหวัดหรือพื้นที่ที่จำเป็น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานดำเนินการพัฒนา โดยใช้สำนักงานร่วมกับหน่วยงานปกติในพื้นที่

๕. จัดทำแผนที่และระบบความเชื่อมโยงการทำงานในเชิงพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างพื้นที่หรือโครงการต่างๆในกลุ่มน้ำ หรือจังหวัด

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง

เป้าประสงค์

๑. กลุ่มบ้านเป้าหมายสามารถยกระดับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข ภายใต้ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

๒. สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนงานโครงการหลวง และยกระดับการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน

๓. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และศักยภาพนักวิจัยระบบนิเวศวิจัย และโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยเพื่อเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายวิจัยและพัฒนามบนพื้นที่สูง

ผลลัพธ์

๑. เกษตรกรมีรายได้พอเพียง มีความมั่นคงด้านอาชีพโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล และคุ้มค่าด้วยระบบการเกษตรสร้างมูลค่า เกษตรปลอดภัยและการสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาและความหลากหลายทางชีวภาพ

๒. ชุมชนเข้มแข็ง มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถขับเคลื่อนการพัฒนา และการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณี

๓. ชุมชนมีโอกาสเข้าถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า พลังงานในชุมชน พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ระบบกระจายน้ำและการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ

๔. องค์ความรู้และนวัตกรรม ที่ตรงตามปัญหา และความต้องการของประชาชน และสนับสนุนงานโครงการหลวง

๕. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา การพัฒนาพื้นที่สูง และลดทรัพย์สินทางปัญญา

๖. ชีตความสามารถและมาตรฐานด้านการวิจัยบนพื้นที่สูงเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

๑. การวิจัยและพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการพัฒนาโครงการหลวง และการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ และความเข้มแข็งของสังคม ทั้งในด้านคุณภาพชีวิต การศึกษา สาธารณสุข ยาเสพติด (ร่วมกับ ป.ป.ส.) และรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

๒. การปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ทั้งพันธุ์พืชเศรษฐกิจและพันธุ์พืชท้องถิ่น ที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะเฉพาะ เช่น พันธุ์ที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง พืชทางเลือกใหม่ และสามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมของพื้นที่สูง เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและด้านอาชีพ

๓. การวิจัยและพัฒนาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตาม BCG model เพื่อการอนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ตามแนวคิด Zero Food Waste & Food Loss รวมทั้งการวิจัยเพื่อยกระดับพืชท้องถิ่นให้เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ การวิจัยและพัฒนาการใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรหรือทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดจนการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญบนพื้นที่สูง เช่น ผลกระทบการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่สูงการจัดการแก๊สพิษ ไฟป่าในพื้นที่ภาคเหนือ/การแก้ปัญหาไฟป่าตามวิถีชุมชน

๔. การพัฒนาผสมผสานและเชื่อมโยงของโครงข่ายสีเขียว/สีฟ้า (โครงสร้างพื้นฐานสีเขียว/สีฟ้า หรือ Blue and Green Infrastructure) เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง และพึ่งพากันของชุมชน กลุ่มบ้านกับระบบนิเวศและป่า เพื่อยกระดับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตามความเหมาะสมและจำเป็น เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร และโรงรวบรวมผลผลิต เป็นต้น

๕. การเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยพื้นที่สูง โดยยกระดับความสามารถของนักวิจัย และพัฒนาเกษตรกรรมสู่การวิจัยท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญเพื่อยกระดับมาตรฐานการวิจัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

เป้าประสงค์

๑. อุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้ มีชีวิตมาตรฐาน ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับโครงการหลวง โดยเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและนานาชาติ

๒. ศูนย์และกลุ่มบ้านในพื้นที่ขยายผลการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพรองรับการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง

๓. มีระบบการจัดการเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ที่สามารถกระจายองค์ความรู้สู่กลุ่มบ้านเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

ผลลัพธ์

๑. มีแหล่งด้านโครงการตามแนวพระราชดำริและพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและนานาชาติ

๒. มีระบบการจัดการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ Life Long Learning และการเข้าถึงความรู้ได้ง่ายด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

๓. กลุ่มเป้าหมายคือประชาชน นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน ได้เรียนรู้ และสร้างความรัก ความศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จิตสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม

๕. ศูนย์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ยกกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มาตรฐาน

๖. กลุ่มบ้านเป้าหมายยกระดับเป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

๗. ประชาชนในพื้นที่และกลุ่มบ้านเครือข่ายได้เข้าเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์

๘. เกิดระบบจัดการเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มีประสิทธิภาพ

๙. มีฐานข้อมูลองค์ความรู้ในรูปแบบดิจิทัล ที่ตรงตามความต้องการของประชาชน สามารถเข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็ว

๑๐. กลุ่มบ้านผู้เรียนรู้และประชาชนบนพื้นที่สูงเข้าถึงองค์ความรู้พัฒนาพื้นที่แบบโครงการหลวงและนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต

แนวทางการพัฒนา

๑. ยกกระดับอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านโครงการตามแนวพระราชดำริ และการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและนานาชาติ โดยมุ่งการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต มีมาตรฐาน และทันสมัยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งรองรับ New normal โดยเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับโครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

๒. เสริมสร้างศักยภาพแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ขยายผลสำเร็จโครงการหลวง ในการเป็นต้นแบบ และแหล่งเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงตามความโดดเด่นของพื้นที่ ด้วยการสังเคราะห์และถอดบทเรียนความสำเร็จ การพัฒนาขีดความสามารถของแหล่งเรียนรู้ วิทยากร ระบบการสื่อความหมายสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีดิจิทัล

๓. พัฒนาระบบการจัดการความรู้บนพื้นที่สูงด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้และคลังความรู้และในรูปแบบดิจิทัล (interactive) บนพื้นที่สูงและอุทยานหลวงราชพฤกษ์ และพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์ สร้างระบบการสื่อความหมาย คลังความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่สูงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางโครงการหลวงให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล รวมทั้งการพัฒนาฐานโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลในพื้นที่เป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาระบบโลจิสติกส์ และการตลาด ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย เป้าประสงค์

๑. กลุ่มบ้านในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงมีระบบการตลาดผลิตผลและสินค้าที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตามแนวทางการตลาดแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสร้างจุดเด่น

๒. กลุ่มบ้านในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงมีระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ
ผลลัพธ์

๑. มีระบบการตลาดที่เหมาะสม รองรับการจัดการผลิตผลและสินค้าบนพื้นที่สูง เพื่อสร้างจุดเด่น/จุดขาย

๒. กลุ่มบ้านเป้าหมายสามารถบริหารจัดการด้านการตลาดได้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

๓. มีระบบโลจิสติกส์ที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่สูง

๔. กลุ่มบ้านเป้าหมายมีโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์รองรับการจัดการผลิตผลและสินค้า

๕. มีเครือข่ายความร่วมมือด้านตลาดและโลจิสติกส์บนพื้นที่สูง

แนวทางการพัฒนา

๑. ปรับระบบการตลาดของผลิตผลและสินค้าบนพื้นที่สูง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย โดยการศึกษาและพัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์ การตลาดสร้างสรรค์เพื่อสร้างจุดขาย การพัฒนา

แพลตฟอร์มการบริหารจัดการตลาดบนพื้นที่สูง การพัฒนามาตรฐานและตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรและเกษตรกรในทำการตลาดออนไลน์

๒. พัฒนาระบบสนับสนุนโลจิสติกส์บนพื้นที่สูง และการขนส่ง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย โดยศึกษาและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่สูง การพัฒนาหรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนโลจิสติกส์ในพื้นที่พัฒนาแบบโครงการหลวง โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงรวบรวม อาคารคัดบรรจุ และพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการด้านการตลาด และโลจิสติกส์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมการจัดการที่ดิน และความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์

๑. กลุ่มบ้านเป้าหมายในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง มีการจัดการที่ดิน วางผังชุมชนและผังแม่บทการใช้พื้นที่ตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ และหลักวิชาการ

๒. กลุ่มบ้านเป้าหมายในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงมีความเข้มแข็งด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

๓. ปัญหาที่สำคัญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงได้รับการแก้ไขโดยปฏิบัติตามแผน BCG

ผลลัพธ์

๑. กลุ่มบ้านเป้าหมายมีการจัดการที่ดิน และวางผังชุมชนตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ และหลักวิชาการ

๒. กลุ่มบ้านเป้าหมายใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนการจัดการที่ดิน ผังชุมชนและผังแม่บทการใช้พื้นที่

๓. กลุ่มบ้านเป้าหมายมีความเข้มแข็งชุมชนด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์ที่กำหนด

๔. มีแผนฟื้นฟูและจัดการสภาพแวดล้อมระบบนิเวศให้เหมาะสม และพึงพาของภูมินิเวศ ภูมิสังคม เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในกลุ่มบ้านเป้าหมาย

๕. มีกลไกความร่วมมือและการระดมทุนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคีเครือข่าย

๖. ปัญหาสำคัญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้รับแก้ไขปัญหาด้วยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

แนวทางการพัฒนา

๑. ส่งเสริมการจัดการที่ดิน และวางผังชุมชนตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ และหลักวิชาการแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน โดยจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนที่ดินรายแปลงของเกษตรกร ผังชุมชน (เป็นส่วนหนึ่งของผังแม่บทการใช้พื้นที่) และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและวางแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. ส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนและทุกภาคในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยเน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างจิตสำนึก และปลูกฝังเยาวชนและคนในชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ จัดทำแผนฟื้นฟู และจัดการสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศ ให้เหมาะสม และพึ่งพากันของภูมินิเวศและภูมิสังคม ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการคาร์บอนเครดิตในชุมชน และสร้างกลไกความร่วมมือและ

การระดมทุนจากทุกภาคส่วน ในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญบนพื้นที่สูง อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การจัดการหมอกควัน น้ำเสีย หรือจัดการขยะ ขยะพิษ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ สร้างกลไกความร่วมมือ และยกระดับแผนบูรณาการ

เป้าประสงค์

๑. แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูง เป็นแผนระดับ ๓ และแผนบูรณาการระดับประเทศ
๒. มีกลไกความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง
๓. มีรูปแบบการระดมทุนแบบใหม่เพื่อเสริมการพัฒนาแบบเฉพาะเจาะจง

ผลลัพธ์

๑. แผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง เป็นกรอบดำเนินงานทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น
๒. มีการบรรจุแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูงใน พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี
๓. กลไกการขับเคลื่อนแผนทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ แบบมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน และระดับลุ่มน้ำ
๔. รูปแบบการระดมทุนในรูปแบบใหม่ เพื่อการพัฒนาบนพื้นที่สูง

แนวทางพัฒนา

๑. ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูง สู่แผนบูรณาการของประเทศที่สนับสนุน การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและรัฐบาล และผลักดันแผนปฏิบัติการฯ สู่ระบบงบประมาณแบบ แผนงานบูรณาการใน พ.ร.บ.งบประมาณ
๒. สร้างกลไกความร่วมมือทั้งทางภาครัฐ เอกชน องค์กรการพัฒนาภาคเอกชน ในการ ขับเคลื่อนการพัฒนาที่สูง โดยใช้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนเป็นกรอบในการดำเนินงาน และจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงาน และมีคณะอนุกรรมการเพื่อบริหารจัดการภายใต้ คณะกรรมการ ประสานงานและสนับสนุนโครงการหลวง (กปส.)
๓. พัฒนารูปแบบการระดมทุนแบบใหม่ เพื่อเสริมการพัฒนาแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยการ สร้างความร่วมมือจากภาคประชาสังคมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อการระดมทุนในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา สำคัญบนพื้นที่สูง

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การบริหารจัดการองค์กรสูงองค์กรดิจิทัล

เป้าประสงค์

๑. ระบบบริหารงานสำนักงานของ สวพส. ยกระดับสู่ดิจิทัล
๒. ระบบภูมิสารสนเทศ ข้อมูลเชิงพื้นที่ ระบบนิเวศ การบริหารจัดการน้ำ และภัยพิบัติ เพื่อเป็นข้อมูลที่ใช้เป็นต่อการพัฒนาพื้นที่สูง มีความพร้อมและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๓. มีกลไกการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการพัฒนาบนพื้นที่สูงที่ดี มีระบบการจัดการผลิตผล การตลาด การเตือนภัย ฯลฯ
๔. บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนมีขีดความสามารถด้านดิจิทัล

ผลลัพธ์

(ปี พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑. กระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการและสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการพัฒนา พื้นที่สูงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
๒. มีข้อมูลเชิงพื้นที่ในระบบดิจิทัล ครอบคลุมพื้นที่สูงเป้าหมาย ระยะเร่งด่วน ๑-๒ ปี : จำนวน ๓,๓๓๕ กลุ่มบ้าน ภายใน พ.ศ.๒๕๖๗ ระยะ ๓-๕ ปี : จำนวน ๔,๒๐๕ กลุ่มบ้าน ภายในปี พ.ศ.๒๕๗๐
๓. หน่วยงานต่างๆ นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจ ในการพัฒนาพื้นที่สูง (กลุ่มเป้าหมายที่ ๑ และ ๒) โดยเฉพาะข้อมูลเชิงพื้นที่ ระบบนิเวศ การบริหารจัดการน้ำ และภัยพิบัติ

๔. มีกลไกการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการพัฒนาบนพื้นที่สูงที่ดี และเป็นระบบดิจิทัลผ่านศูนย์บริการข้อมูลการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมบนพื้นที่สูงในระดับพื้นที่ (Highland Area Data Innovation Technology Service Center : HAIC)

๕. องค์กร หน่วยงานร่วมบูรณาการ และเกษตรกรสามารถเข้าใช้ประโยชน์ และร่วมบริหารจัดการข้อมูลการจัดการผลิตผล การตลาด การเตือนภัย ฯลฯ

๖. บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชนนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนา

แนวทางการพัฒนา

๑. ยกระดับ สวพส. เป็นสำนักงานดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการพัฒนาพื้นที่สูงรองรับการเป็นศูนย์ประสานและศูนย์เครือข่ายข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูงกับหน่วยงานอื่น ด้วยการพัฒนาทุกระบบงานสู่ดิจิทัล โดยมีการศึกษาระบบการปฏิบัติงาน (workflow Process) และจัดทำสถาปัตยกรรมองค์กร (Enterprise Architecture : EA) เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล และพัฒนาระบบโครงการสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่เหมาะสมในการนำเทคโนโลยีมาปฏิบัติงาน ได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ

๒. พัฒนาฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ให้มีความครบถ้วน และครอบคลุมกลุ่มบ้านเป้าหมาย มีมาตรฐานและเป็นข้อมูลเปิด ที่รองรับการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ข้อมูลและเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศจัดให้มีระบบการรวบรวมและให้บริการข้อมูล รวมถึงพัฒนาแนวทางในการตัดสินใจวางแผนการวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูง

๓. สร้างกลไกการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการพัฒนาบนพื้นที่สูงในระบบดิจิทัล โดยมีศูนย์บริการข้อมูลการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมบนพื้นที่สูงในระดับพื้นที่ (Highland Area Data Innovation Technology Service Center : HAIC)

๔. เสริมสร้างขีดความสามารถด้านดิจิทัลแก่บุคลากรและชุมชน ให้พร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล และสามารถนำข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนา